

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

pro školní rok **2020-2021**

Úvod

Preventivní program školy vychází z pokynu MŠMT, č.j.: 14514/2007-51, který do prevence sociopatologických jevů zařazuje konzumaci drog včetně alkoholu, kouření, kriminalitu, virtuální drogy a gambling, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, intoleranci, antisemitismus.

I v letošním školním roce je preventivní program zaměřený zejména na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní rozvoj a komunikační dovednosti. Cílem preventivního programu je ve spolupráci se zákonnými zástupci formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí. Žáci by měli umět co nejlépe využívat svůj volný čas, dobře vycházet s ostatními lidmi jak ve škole, tak i mimo ni. Dalším cílem je vytvářet pohodové a zdravé klima ve škole, podpořit pocit bezpečí. Důležitou roli zde plní také Školní parlament, který zprostředkovává informace žákům, pořádá různé akce, díky nimž se zlepšují mezilidské vztahy i vztahy s mladšími spolužáky. Preventivní výchovně vzdělávací působení se stává neoddelitelnou součástí výuky a života školy. Ta by měla žákům poskytnout co nejvíce informací. Učitelé by měli se žáky otevřeně hovořit i na neformální úrovni, posilovat jejich sebevědomí, rozvíjet spolupráci.

1. Základní údaje o škole

Adresa školy	Základní škola a Mateřská škola Tovačov, Podvalí 353, 751 02 Tovačov
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Bc. Leon Bouchal
Telefon na ředitele školy	581 731 883
E-mail na ředitele školy	reditel@zstovacov.cz
Výchovná poradkyně	Mgr. Jitka Lehká
Školní metodik prevence	Mgr. Jana Ticháčková

Konzultační hodiny ŠMP

Konzultační hodiny školního metodika prevence jsou v **úterý 13.30 – 14.00 hod.**, kabinet zeměpisu. Konzultaci lze dohodnout i mimo stanovenou dobu osobně, telefonicky na čísle 737 710 797 nebo prostřednictvím e-mailu jana.tichackova@zstovacov.cz

Charakteristika školy:

Počet tříd – 15

Počet žáků – 260

Ředitel školy – Mgr. Bc. Leon Bouchal

Zástupce ředitele – Mgr. Arana Adlerová

Řízení a realizace preventivních aktivit

Za realizaci Preventivního programu školy zodpovídá Školní metodik prevence, který koordinuje práci jednotlivých učitelů, podílí se na analýze současného stavu a zároveň na řešení jednotlivých problémů. O průběhu naplňování PPŠ informuje vedení školy a spolu s ním pravidelně vyhodnocuje aktuální situaci ve škole. Spolupracuje s výchovným poradcem školy.

Součástí PPŠ je také Program proti šikanování, Krizový plán školy, Krizový scénář a Legislativní normy týkající se prevence.

2. Personální zajištění prevence

2.1. Ředitel školy

- Nese odpovědnost za Preventivní program školy (dále PPŠ), vytváří podmínky pro jeho realizaci
- Sleduje efektivitu jednotlivých preventivních aktivit, zajišťuje pravidelné vyhodnocování PPŠ a ze závěrů vyvozuje opatření pro další období
- Zodpovídá za soustavné získávání odborné způsobilosti ŠMP, tzn. vytváří mu podmínky pro další vzdělávání v této oblasti, umožňuje účast na vzdělávacích kurzech a seminářích
- Zajišťuje vybavení školy odbornými a metodickými materiály a dalšími pomůckami pro realizaci PPŠ a navazujících preventivních aktivit

2.2. Školní metodik prevence

- ŠMP spoluvytváří PPŠ, podílí se na jeho realizaci
- Úzce spolupracuje s vedením školy, výchovnou poradkyní, Mgr. Jitkou Lehkou a okresní metodickou prevence
- Pravidelně se zúčastňuje na odborných seminářích, kurzech a jiných formách DVPP
- Spolupracuje s třídními učiteli, v případě vzniklého problému nebo varovných signálů dává podněty k možné nápravě
- Informuje ostatní kolegy o aktualitách v oblasti prevence (letos se zaměříme na šikanu, kyberšikanu, bezpečný internet, základní právní normy, skryté záškoláctví a kouření)
- Zajistí, aby všichni pedagogičtí pracovníci byli seznámeni s Metodickým pokynem k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013- 1
- Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti prevence
- Hodnotí realizaci PPŠ
- Zpracovává podklady pro informaci o PPŠ školy pro okresního metodika prevence

Realizace preventivního programu vyžaduje spolupráci a pružnou komunikaci o problémových jevech od všech zaměstnanců školy, přičemž **stěžejní úlohu při naplňování Preventivního programu školy mají třídní učitelé.**

2.3. Pedagogové

- Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, posilují jejich komunikační dovednosti, vytvářejí pozitivní sociální klima, zaměřují se na formování postojů ke společensky akceptovaným hodnotám
- Uplatňují metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky
- Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy
- Na pedagogických poradách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhnou opatření

3. Cílové skupiny

- děti 6-11let a 12-15let
- rodiče
- pedagogičtí pracovníci
- nepedagogičtí pracovníci
- ostatní zaměstnanci školy

4. Řízení a realizace preventivních aktivit

Primární prevence v rámci jednotlivých předmětů – 1. stupeň

Primární prevenci na 1. stupni má na starosti především třídní učitel. S jednotlivými tématy se děti seznamují především v prvouce, přírodovědě a vlastivědě. Při výuce učitel využívá různé metody, např. výklad, předávání informací, samostatnou práci, práci ve skupině. Navozuje příznivé psychosociální klima ve třídě, usiluje o všestranný rozvoj osobnosti žáka, spolupracuje s rodiči, upevňuje základní návyky žáků v rámci hygieny, životosprávy, sdělení základních informací z oblasti prevence experimentování s alkoholem a cigaretami. Pokládá základy etické a právní výchovy, snaží se včas odhalovat specifické poruchy učení i jiných postižení, soustředí se na včasné diagnostikování sociálně patologických jevů v třídním kolektivu. Spolupracuje s výchovnou poradkyní školní psycholožkou, školním speciálním pedagogem, ŠMP

Primární prevence v rámci jednotlivých předmětů – 2. stupeň

S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech výchova k občanství, výchova ke zdraví, přírodopis, chemie, dějepis, tělesná výchova, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce ve skupině, práce s médii, hraní scének, besed a přednášek. Druhý stupeň představuje větší prostor pro působení učitele v oblasti tvorby příznivějšího sociálního klimatu. Včasná diagnostika a intervence, spolupráce s odborníky je velmi důležitá. Je nutné se věnovat problematickým skupinám žáků nebo problematickým jednotlivcům. Důraz je třeba klást na prevenci šikany. V rámci prevence kouření a pití alkoholu je nutné žákům poskytnout co největší množství informací. Žák druhého stupně se učí zodpovídat za své zdraví i zdraví ostatních, učí se vytvářet eticky hodnotné postoje a způsoby chování. K navozování příznivého společenského klimatu ve třídě slouží také organizování výletů, exkurzí, lyžařského výcvikového kurzu, školy v přírodě atd. Žáci jsou také vedeni v rámci jednotlivých předmětů k ekologicky uvědomělému smýšlení. Dozvědí se o možnostech pomoci – kam se obrátit a jak postupovat v případě, že se právě závislost na návykových látkách stala součástí jejich života, jak se bránit různým formám násilí. Naučí se orientovat v základních právních normách, získají základní právní povědomí. Žáci 8. a 9. tříd získávají základní vědomosti o významu sexuálního života a možných rizicích.

5. Preventivní program na tento školní rok

Zahrnuje výchovnou a naukovou složku vzdělávání během celého školního roku, směřuje k pozitivnímu ovlivnění klimatu tříd, k pozitivní změně motivace žáků a pedagogů a změnám vyučovacích metod. Cílem primární prevence je zvyšování odolnosti dětí a mládeže vůči sociálně patologickým jevům. Program sleduje obecné cíle, zejména zaměření do oblasti zdravého životního stylu, na prevenci kriminality mládeže, zneužívání návykových látek, sleduje různé formy působení na postoje a ovlivňování chování dětí a poskytuje nabídky pozitivních alternativ chování.

5.1 Zmapování současné situace ve škole

Analýza situace ve škole je pedagogy pravidelně vyhodnocována na školních poradách, kde ŠMP i třídní učitelé seznámí kolegy a vedení školy s aktuální situací výskytu rizikového chování u žáků. TU mají možnost zjistit informace, které se týkají rizikového chování ve třídě, pozorováním nebo neformálním rozhovorem se žáky. Velkou pomocí jsou zákonní zástupci, s nimiž se škola v oblasti prevence snaží spolupracovat a předcházet tak rizikovému chování dětí. Snahou je, aby problémové jednání žáka bylo zastaveno hned v počátcích.

V předcházejícím školním roce jsme na naší škole nejčastěji řešili drzé chování žáků vůči učitelům, necitlivé a vulgární projevy mezi žáky. Řešily se také případy skrytého záškoláctví, příchod do školy pod vlivem drog, kouření elektronických cigaret ve škole, vandalismu, zakázané používání mobilních telefonů. Ostatní typy rizikového chování nebyly na škole v minulém roce zjištěny. I zde je však důležité pokračovat v pravidelné preventivní činnosti.

5.2. Priority pro letošní školní rok (s přihlédnutím k manuálu, který vydalo MŠMT vzhledem k COVID-19)

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- vytváření pozitivního klimatu ve škole a v třídních kolektivech formou organizování adaptačních programů, výletů, exkurzí, lyžařského výcvikového kurzu, školy v přírodě atd.
- spolupráce se školním parlamentem (svými akcemi se podílí na zlepšení vztahů mezi žáky)
- odhalování projevů rizikového chování u žáků, soustředit se zejména na problematiku šikany, kyberšikany a záškoláctví
- potlačovat vulgární vyjadřování a slovní agresivitu
- včasné řešení výchovných a výukových problémů
- účast na akcích zaměřených na prezentaci národnostních menšin; problematika rasismu a xenofobie.
- organizování akcí za účelem osvěžení klimatu ve škole, zpříjemnění školní výuky, prezentace dovedností a schopností žáků
- účast žáků na vědomostních, sportovních a jiných soutěžích
- vedení žáků k ekologicky uvědomělému smýšlení
- spolupráce se zákonnými zástupci
- besedy s odborníky, prožitkové programy (podle zájmu a nabídek)
- dopravní výchova, spolupráce s městskou policií v Přerově
- pokračování ve všech aktivitách, které se nám osvědčily

5.3. Oblasti působení na žáky

1. Prevence drogových závislostí, alkoholismu a kouření

- předcházet užívání návykových látek včetně alkoholu a tabáku
- oddálit první kontakt s návykovými látkami
- seznámit s dopadem těchto návyků a látek na lidský organizmus
- aktivovat žáky k pravidelným sportovním a zájmovým činnostem
- možnost pomoci – kam se obrátit a jak postupovat v případě, že se právě závislost na návykových látkách stala součástí jejich života
- seznámit žáky s riziky užívání anabolik, medikamentů

2. Prevence násilí, šikany a kyberšikany – posilování a rozvoj mezilidských vztahů

Prevence projevů xenofobie, rasismu, antisemitismu

- předcházet projevům šikany, účinně postupovat při rozpoznávání šikany
- vést žáky k tomu, aby se uměli bránit různým formám násilí, věděli, kde hledat pomoc
- upevňovat obecně uznávané hodnoty a postoje
- posilovat dobré vztahy mezi žáky
- zajistit bezpečnost žáků o přestávkách (soustavný dohled)
- seznamovat žáky s problémy migrace (tolerance, empatie)
- informovat žáky o extremistických organizacích, nebezpečných ideologiích, sektách,...

3. Prevence rizikového sexuálního chování, sexuálního zneužívání a týrání dětí

- předcházet rizikům předčasného sexuálního života, právní odpovědnost, antikoncepce... - vytvářet zdravé postoje, upevňovat obecně uznávané hodnoty – rodina, láska...
- předcházet rizikům sexuálního zneužívání
- dostatečně se věnovat tématům sexuální výchovy a citlivě k nim přistupovat

4. Prevence kriminality, delikvence, vandalismu a jiných forem násilného chování právní odpovědnost

- seznámit žáky se základními ustanoveními Trestního zákoníku
- vysvětlit základní projevy kriminality a delikvence (krádeže, násilí, vandalismus ...)
- upevňovat základní pravidla a hodnoty společenského chování
- orientace v základních právních normách; základní právní povědomí

5. Prevence záškoláctví, skryté záškoláctví

- posilovat zájem žáků o výuku a jiné školní aktivity
- seznámit žáky a rodiče se zněním Školního řádu (omlouvání absence)
- všimnout si častých absencí, včas řešit se zákonnými zástupci

6. Prevence virtuálních drog a patologického hráčství

- seznámit žáky s riziky spojenými s netolismem
- předcházet zdravotním, sociálním a psychickým poškozením v důsledku přílišného užívání virtuálních drog

7. Prevence vzniku poruch příjmu potravy

- rozvíjet znalosti a dovednosti vedoucí k dodržování správné životosprávy;
- dostatečná informovanost o poruchách příjmu potravy, mentální anorexii a bulimii

8. Výchova ke zdravému životnímu stylu

- upevňování principů zdravé životosprávy a udržení zdravého životního stylu

9. Dopravní výchova

6. Práce pedagogického sboru a vedení školy

6.1. V oblasti přímé práce pedagogů

- Zaměřit se na prevenci SPJ ve výuce a využívat při tom mezipředmětové návaznosti. V akutních stavech zavést mimořádné třídnické hodiny a provádět diskuse se žáky, vyšetřovat projevy SPJ, neustále opakovat a prohlubovat povědomí žáků o ostré hranici mezi žádoucím a nežádoucím chováním.

7. Rodiče

7.1. Způsoby seznámení rodičů s činností ŠMP a možnosti spolupráce

- Seznámení rodičů s PPŠ na webových stránkách školy
- TU informují rodiče o možnostech prevence a vzájemné spolupráce při řešení problémů v oblasti SPJ
- Uvedení konzultačních hodin ŠMP pro rok 2020 - 2021 (úterý 13.30 - 14.00 kabinet zeměpisu nebo kdykoliv na tel.č. 737 710 797)
- Nabídka propagačních materiálů
- Seznámení rodičů s postupem školy v případě problému žáka s drogami na webových stránkách školy
- Seznámení se Školním programem proti šikanování na webových stránkách školy

7.2. Aktivity podporující spolupráci s rodiči

- Třídní schůzky, možnost účasti rodičů na školních akcích a výletech, rozloučení s devátáky na zámku na konci školního roku, popř. na škole v přírodě
- Aktivní spolupráce školy a SRPŠ

8. Spolupráce s externími subjekty

- **Magistrát města Přerova, oddělení sociálně právní ochrany dětí**
Preventivní beseda žáků 8.tříd s kurátorkami pro mládež
Spolupráce v oblasti záškoláctví
- **Městská policie Přerov, Oddělení prevence kriminality**
Besedy pro žáky 1. a 2. stupně
- **Městská policie Kojetín, Oddělení prevence kriminality**
Besedy pro žáky 2. stupně
- **Okresní ředitelství policie ČR**
Beseda pro žáky 7.ročníku – Šikana a kyberšikana
- **Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje**
Spolupráce při řešení krizových situací ve třídě
- **Státní zdravotní ústav se sídlem v Olomouci**
Akce pro žáky v oblasti podpory zdraví
- **Úřad Práce Přerov**
Beseda žáků 9. tříd k volbě povolání

Velmi dobrá je spolupráce se Spolkem rodičů a přátel školy a také s některými zájmovými spolky ve městě jako je například TJ Sokol Tovačov, SDH Tovačov, hanácký taneční soubor Hatě Tovačov, myslivecké sdružení Haná Tovačov, Český rybářský svaz MO Tovačov a další.

9. Žáci

- Seznámení žáků s činnostmi ŠMP
- Nástěnka ŠMP a VP v mezipatře budovy 2.stupně se základními informacemi pro žáky, učitele a rodiče
- Žáci mohou ŠMP kontaktovat osobně v kabinetě zeměpisu kdykoliv nebo v konzultačních hodinách (úterý 13.30 - 14.00)

10. Nadstavbové aktivity pro žáky nad rámec běžné výuky

Sportovní kurzy a školy v přírodě

Škola organizuje pro žáky 1. stupně školy v přírodě a pro žáky 2. stupně sportovní kurzy.

Informační nástěnka

V mezipatře budovy 2. stupně je umístěna nástěnka, která slouží pro předávání informací z oblasti výchovného poradenství a primární prevence.

Žákovský parlament

Žákovský parlament je partnerem vedení školy. Zástupci jednotlivých tříd se pravidelně schází s vedením školy a na schůzkách prezentují zájmy tříd /nové nápady, návrhy, kritické připomínky/. Děti se tak učí formulovat svoje myšlenky, vyjadřovat svoje názory a naslouchat druhým, diskutovat o problému. Školní parlament se podílí také na organizování školních akcí.

Školní psycholog

Do školy pravidelně 1x měsíčně dochází školní psycholog Mgr. Marcela Sedláčková, která spolupracuje s učiteli, výchovným poradcem, školním metodikem prevence, podílí se na řešení různých dětských problémů a zajišťuje poradenství pro rodiče.

Konzultační hodiny: první středa v měsíci

Školní družina

Školní družina pracuje podle samostatně zpracovaného ročního plánu. Za její provoz odpovídají vychovatelky Pavla Dočkalová, Bc. Lucie Bartošková a Petra Klimešová. Vychovatelky školní družiny připravují celou řadu akcí, včetně pobytových a víkendových aktivit.

Hodnocení programu:

1. Průběžně po ukončení aktivity – žáci pomocí dotazníku hodnotí akci
2. jednou za rok – ŠMP

Seznam příloh

- 1a Školní program proti šikanování
- 1b. Krizový plán školy pro řešení šikanování mezi žáky školy
2. Postup jednání pedagogických pracovníků v případě sociálně patologických přestupků žáků
3. Kontaktní adresy
4. Hlavní východiska pro zpracování MPP - školské dokumenty

PPŠ je přístupný na webových stránkách naší školy, mohou se s ním seznámit rodiče i veřejnost. Je to otevřený program, který mohou rodiče i veřejnost připomínkovat a obohatit novými nápady.

Tovačov, 15. 9. 2020

Jana Ticháčková, ŠMP

Školní program proti šikanování

Školní program proti šikanování vychází z následujících dokumentů:

1. Metodické doporučení k prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, MŠMT č.j. 21291/2010-28.
2. Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školských zařízeních.
3. Metodický pokyn Ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1.

Čl. 1

Vnější charakteristika šikanování

(1) Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje

i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

(2) Kyberšikana je jednou z forem psychické šikany. Je to zneužití ICT (informačních a komunikačních technologií), zejména pak mobilních telefonů a internetu, k takovým činnostem, které mají někoho záměrně ohrožit, ublížit mu. Podobně jako u šikany tváří v tvář se jedná o úmyslné chování, kdy je oběť napadána útočníkem nebo útočníky. Povaha a provedení útoků pak určuje její závažnost (podrobněji viz metodické doporučení).

(3) Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese.

(4) Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například, když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit (podrobněji viz metodické doporučení).

(5)

a) Kyberšikanou není oprávněná kritika na internetu bez zlého úmyslu, bez nadávek a ponižování. Termínem kyberšikana neoznačujeme rovněž vzájemné internetové psychické násilí a ani věcný konflikt (i opakovaný) mezi rovnocennými partnery.

b) Od kyberšikany je potřeba odlišovat příbuzné fenomény, které jsou často s kyberšikanou provázány nebo se s ní částečně překrývají, nicméně samy o sobě označují jiný typ násilného chování. Patří mezi ně například happy slapping, sexting, hoax, spam, cyberstalking, flaming, phishing (podrobněji viz metodické doporučení, příloha č. 7 - Kyberšikana).

Čl. 2

Projevy šikanování

(1) Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany podle typu agrese – typu nebo prostředku týrání patří:

- fyzická agrese, přímá a nepřímá (patří sem i krádeže a ničení majetku oběti);
- verbální šikana, přímá a nepřímá – psychická šikana (součástí je i kyberšikana, děje se pomocí informačních a komunikačních technologií);
- smíšená šikana, kombinace psychické a fyzické šikany (násilné a manipulativní příkazy apod.).

(2) Podstatnou vlastností šikany je skrytost. Ta je dána tím, že často odhalení zejména pokročilé šikany brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně oběti. Z tohoto důvodů je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

(3) Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů - jako nemocné chování, závislost a poruchu vztahů ve skupině (podrobné informace viz metodické doporučení).

Čl. 3

Odpovědnost školy chránit děti před šikanou

(1) Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

(2) Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství;
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, dle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že dítě někoho šikanovalo nebo bylo šikanováno, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala;
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů);

- v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.

(3) Z hlediska zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), může šikánování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění (dále jen „trestných činů“). Proviněním se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým - § 6 zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže): vydírání § 175 TZ, omezování osobní svobody § 171 TZ, zbavení osobní svobody § 170 TZ, útisku § 177 TZ, těžkého ublížení na zdraví podle § 145, ublížení na zdraví § 146 TZ, § 146a TZ, vraždy § 140 TZ, loupeže § 173 TZ, krádeže § 205 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci § 352 TZ, poškození cizí věci § 228 TZ, znásilnění § 185 TZ, kuplířství § 189 TZ, pohlavního zneužití § 187 TZ, apod. + nebezpečné vyhrožování § 353 TZ, nebezpečné pronásledování § 354 TZ, mučení a jiného nelidského a krutého zacházení § 149 TZ.

(4) Trestné činy ve vztahu ke kyberšikaně

Kyberšikana obdobně jako školní šikana sice není sama o sobě trestným činem ani přestupkem, ale její projevy mohou naplňovat skutkovou podstatu např. těchto trestných činů:

- nebezpečné pronásledování (stalking, § 354 TZ) – např. dlouhodobě opakované pokusy kontaktovat všemi dostupnými prostředky oběť, která proto pociťuje důvodné obavy o život nebo zdraví své či svých blízkých;
- účast na sebevraždě (§ 144 TZ) – např. zaslání SMS oběti s úmyslem vyvolat u ní rozhodnutí k sebevraždě;
- porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ) – např. „odposlech“ odesílaného e-mailu;
- porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (§ 183 TZ), např. zveřejnění fotografií z telefonu oběti;
- pomluva (§ 184 TZ) – např. vytvoření webových stránek zesměšňujících oběť.

(5) Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikánování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřizování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§ 365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

Čl. 4

Školní program proti šikánování

(1) Vytváření školního programu proti šikánování je dlouhodobý a trvalý proces. Určují ho dva znaky – celoškolský rozměr a zaměření na specifickou prevenci.

(a) Aby škola děti účinně chránila před šikánováním, zapojí všechny pedagogické pracovníky.

(b) Zaměření na specifickou prevenci vypovídá, že se program věnuje výhradně řešení šikany, a to prostřednictvím specifické primární prevence a prevence sekundární.

c) Obecná struktura 13 komponent ve školním programu proti šikánování má univerzální charakter a lze ji použít jako jednotící princip i pro ostatní rizikové chování, a tak vytvořit integrovaný, ucelený MPP.

(2) Školní program proti šikánování má 13 komponent (hlavních součástí):

1. zmapování situace – analýza a evaluace (před a po zavedení programu a také v jeho průběhu);
2. motivování pedagogů pro změnu;
3. společné vzdělávání a supervize všech pedagogů;
4. užší realizační tým (zástupce vedení - nejlépe ředitel, zástupci třídních učitelů z 1. a 2. stupně, zástupce družiny, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog atd.);
5. společný postup při řešení šikanování (šest skupin základních scénářů);
6. primární prevence v třídních hodinách;
7. primární prevence ve výuce;
8. primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování; ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů);
9. ochranný režim (demokraticky vytvořený smysluplný školní řád, účinné dohledy učitelů);
10. spolupráce s rodiči (vhodný způsob seznámení s nekompromisním bojem školy proti šikaně, například na webových stránkách, pomocí informativního dopisu a při třídních schůzkách);
11. školní poradenské služby;
12. spolupráce se specializovanými zařízeními;
13. vztahy se školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol).

Čl. 5.

Spolupráce se specializovanými institucemi

(1) Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce, event. školního psychologa, školního speciálního pedagoga nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány zejména:

- v resortu školství – s PPP, SVP, speciálně pedagogickými centry (v případě integrovaných dětí na běžných školách);
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie;
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou), případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

(2) Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb. je při poskytování poradenských služeb (tj. také při intervenčních programech) nutné žáky, včetně jejich zákonných zástupců, předem informovat o charakteru poradenské služby. Využívá se tzv. informovaný souhlas (viz § 1 odst. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.)

Výstupem práce externí odborné instituce by měla být písemná zpráva s adekvátními informacemi (§ 1 odst. 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb.). Aby byly

pro školu informace relevantní, doporučuje se před započítím poradenských služeb dohodnout obsah a rozsah práce.

(3) Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění), ředitel školy nebo školského zařízení oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

(4) Ředitel školy oznámí orgánu sociálně-právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, ředitel školy zahájí spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů).

Čl. 6

Závěrečná ustanovení

(1) Zrušuje se Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č. j. 24 246/2008-6.

(2) Tento pokyn nabývá účinnosti dnem jeho zveřejnění ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Krizový plán školy pro řešení šikanování mezi žáky školy

Výchozí metodický dokument:

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení Č.j. MSMT- 22294/2013-1 – v platnosti od září 2013

Proškolený pracovník, většinou školní metodik prevence, na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu.

V případě, že jde o počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, odborník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování.

Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP.

Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývajícím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Praktické kroky při podezření na výskyt šikany mezi žáky školy

1. Ustanovit intervenční tým školy za účelem prošetření a následujícího řešení dané situace ve složení:

ředitel školy Mgr. Bc. Leon Bouchal
ŠMP Mgr. Jana Ticháčková
VP Mgr. Jitka Lehká
Třídní učitel příslušné třídy

2. Zorganizovat jeho setkání, informovat zúčastněné o situaci, která nastala. Dohodnout se na organizaci šetření a konkrétních úkolech jednotlivých členů intervenčního týmu.

Schéma šetření vnějšího obrazu šikanování na úrovni pedagogické(zajistí škola)

3. Vyslechnout osoby, které informovaly o výskytu šikany (např. rodiče, pedagogy, spolužáky, kamarády) a následně ihned oběť šikanování (ne žáka- agresora)

Nalézt odpovědi na otázky:

- Kdo je agresorem, kdo se podílí na ubližování, kolik jich je, kdo to iniciuje, kdo to vykonává
- Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétní oběti – nedávat na výběr odpovědi!!
- Jak dlouho to trvá, kdy poprvé, kdy naposledy
- Kdo je obětí, kolik je obětí

4. Nalézt a vyslechnout více nezaujatých svědků – spolužáků, příp. pedagogů, kteří podají informace o chování žáků-agresorů

Nalézt odpovědi na otázky:

- Kdo je agresorem, kdo se podílí na ubližování, kolik jich je, kdo to iniciuje, kdo to vykonává
- Co, kdy, kde a jak dělali agresori konkrétní oběti – nedávat na výběr odpovědi!!
- Jak dlouho to trvá, kdy poprvé, kdy naposledy
- Kdo je obětí, kolik je obětí

5. Zajistit ochranu obětem – napadaným a ohrožovaným žákům, **spolupráce pedagogického sboru a dalších pracovníků školy**

- příchody a odchody ze školy
- zvýšit dozor ve třídě během přestávek, možné využít kromě pedagogů i „hlídek“ žáků
- nenechat žáky bez dozoru během vyučování
- zajistit ochranu o přestávkách, volných hodinách apod. mimo třídu
- podle získaných informací zajistit bezpečí na místech a v situacích, kde nejčastěji dochází k šikanování (třídy, šatny, záchody, vstupy na půdu)

6. Vyslechnout žáky –agresory – překvapivě, mezi čtyřma očima, znemožnit domluvu jejich výpovědí

Nekonfrontovat oběť s agresorem !!!

7. Výchovná opatření - svolat výchovnou komisi (VK) ve složení:

ředitel školy: Mgr. Bc. Leon Bouchal
ŠMP: Mgr. Jana Ticháčková
VP: Mgr. Jitka Lehká
Třídní učitel
Oba rodiče žáka-agresora
Žák – agresor

- pokud je více žáků-agresorů, volat si jednotlivé páry rodičů žáků samostatně, ne najednou

Předmět jednání VK – seznámení rodičů žáků-agresorů s případem a výchovnými i dalšími opatřeními, které škola přijme, motivovat je ke spolupráci

Postup vedení jednání:

- seznámení rodičů s problémem
- postupné vyjádření všech pedagogů
- vyjádření žáka-agresora
- vyjádření rodičů
- rozhodování komise za „zavřenými dveřmi“ o potrestání žáka-agresora v souladu s výchovnými opatřeními dle školního řádu
- v případě škod na majetku je vhodné, aby došlo ze strany žáka-agresora k náhradě (zakotveno ve ŠŘ)
- seznámení rodičů a žáka se závěry komise Obě strany podepíší zápis z jednání

8. V případě, že rodiče odmítají kontakt a spolupráci se školou, nebo dojde ke zjištění závažných forem a skutků šikanování, oznámit záležitost na OSPOD (Odd. sociálně právní ochrany dítěte Přerov a Policii ČR)

9. Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření.

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; snížení známky z chování;
- převedení do jiné třídy (je třeba individuálně posoudit efektivitu tohoto opatření, aby nedošlo k přesunutí šikany do nového prostředí a podmínek);
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu;

10. Setkání a rozhovor s rodiči oběti. Cílem setkání je rodiče informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních. V případě potřeby doporučit zákonnému zástupci péči dítěte v PPP, SVP nebo jiných odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů, případně převedení do jiné třídy.

11. Dohodnout se s rodiči žáka-agresora i žáka-oběti o vzájemné informovanosti o dítěti

12. Následně **optimalizovat celkové vztahové klima třídy** – výskyt šikany ve třídě není záležitostí jen agresorů a oběti – šikanu dále nerozebírat

Tento krok je možné dle rozhodnutí školy realizovat ve spolupráci s PPP OK, pracoviště Přerov. Poradna nabízí zajištění diagnostiky vztahů v třídním kolektivu a následné doporučení pro nápravu vztahů.

Vypracovala: Mgr. Jana Ticháčková

Postup jednání pedagogických pracovníků v případech sociálně patologických přestupků žáků

1. Žák je pod vlivem drog nebo alkoholu, nebo trpí abstinenčními příznaky

- Ten, kdo zjistí tuto skutečnost, informuje neprodleně TU, vedení školy a školního metodika prevence (dále jen ŠMP)
- Vedení školy je povinno zajistit postiženého tak, aby nebyl ohrožen na zdraví nebo životě;
- Informuje lékaře a současně zákonného zástupce žáka
- TU spolu s výchovným poradcem a ŠMP provede o skutečnosti zápis, který dá podepsat zákonnému zástupci dítěte
- ŠMP projedná další kroky s VP a TU

2. U žáka bylo zjištěno vlastnictví drogy

- Ten, kdo zjistí tuto skutečnost, odvede žáka i s jeho osobními věcmi do ředitelny, informuje vedení školy, VP a ŠMP
- Ředitel školy zajistí dozor nad žákem a jeho osobními věcmi (min. dvěma pedagog. pracovníky) v samostatné místnosti tak, aby je žák měl pod dohledem, ale nemohl s nimi manipulovat
- Případná nalezená droga je uschována v trezoru školy
- Vedení školy informuje zákonného zástupce žáka a policii ČR, která jediná má pravomoc konat šetření
- TU ve spolupráci s VP a ŠMP provede zápis o dané skutečnosti, který dá podepsat zák. zástupci dítěte

3. Žák je přistižen při prodeji drog

- Ten, kdo zjistí tuto skutečnost, odvede žáka i s jeho osobními věcmi do ředitelny, informuje vedení školy, VP a ŠMP
- Ředitel školy zajistí dozor nad žákem a jeho osobními věcmi (min. dvěma pedagog. pracovníky) v samostatné místnosti tak, aby je žák měl pod dohledem, ale nemohl s nimi manipulovat
- Případná nalezená droga je uschována v trezoru školy
- Vedení školy informuje zákonného zástupce žáka a policii ČR, která jediná má pravomoc konat šetření
- TU ve spolupráci s VP a ŠMP provede zápis o dané skutečnosti, který dá podepsat zák. zástupci dítěte

3. Žák se stal obětí šikany nebo sám se šikany dopustil – viz. Příloha č.1 Školní program proti šikanování

Příloha č.3

Kontaktní adresy

Pedagogicko-psychologická poradna Olomouckého kraje

Pracoviště Přerov, Kouřilkova 8, 750 00 Přerov

Tel. 581 217 760

Kappa-Help

Boženy Němcové 101/16, 750 02 Přerov

Tel. 773 821 001, www.kappa-help.cz

Magistrát města Přerova, Odbor soc. služeb a zdravotnictví

Odd. sociálně právní ochrany

Tel. 581 268 783

Mgr. Veronika Zaoralová.

581 268 780

Bc.Vlasta Janů

Městská policie Přerov, Odd. prevence

Kratochvílova 30, 750 00 Přerov

www.mpprerov.cz

tel. 604 227 787 Pavel Vojtášek, Lenka Škodová

Policie ČR, územní odbor Přerov

U Výstaviště 18, 750 02 Přerov

Tel. 974 788 207, mobil 728 425 523 por. Mgr. Miluše Zajícová

Důležité informace a zdroje

- linka bezpečí 116 111 – bezplatná
- www.linkabezpeci.cz
- internetová linka bezpečí: pomoc@linkabezpeci.cz
- www.minimalizacesikany.cz
- www.prevence-info.cz
- literatura: Kolář, M. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2005
Kolář, M. Skrytý svět šikanování. Praha: Portál, 2000
Vágnerová, K. Minimalizace šikany – praktické rady pro rodiče. Praha: Portál, 2009

Při zpracování PPŠ se vycházelo z těchto školských dokumentů

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013-2018
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 až 2018, č.j.431/10
- Strategický protidrogový plán Ol. kraje na období 2015 - 2018
- Strategie prevence kriminality na léta 2016 - 2020
- Krajský plán primární prevence na léta 2015 – 2018

ZÁKONY

- Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon) – změny 1.1.2015, 1.5.2015 a 1.9.2015, 1.9.2016 - <http://www.zmenyzakonu.cz/zakon.aspx?k=561/2004%20Sb.&d1=01052015&d2=01092015&cmd=compareshort> např § 16 podpora vzdělávání žáků a dětí se SVp
- Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů č. 563/2004 Sb.změna zákona platí od 1.7.2015
- Zákon č. 65/2017 Sb.Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- 562/2004 Sb. změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- Zákon č. 379/20015 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem,alkoholem,návykovými látkami

VYHLÁŠKY

- vyhláška 197/2016 Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky dle Školského zákona č. 561/2004 Sb
- Novela 412/2006 Vyhlášky o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků č. 317/2005Sb.
- VYHLÁŠKA 27/2016: Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č.j. 21291/2010 + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování : 1. návykové látky,2. rizikové chování v dopravě, 3. poruchy příjmu poravy, 4. alkohol,5. syndrom CAN, 6. školní šikánování, 7. kyberšikana, 8. homofonie, 9. extremismus , rasismus, xenofobie, antisemitismus, 10. vandalismus, 11. záškoláctví, 12. krádeže, 13. tabák, 14. krizové situace spojené s násilím, 15. netolismus , 16. sebepoškozování, 17. nová náboženská hnutí, 18. rizikové sexuální chování, 19. příslušnost k subkulturám, 20. domácí násilí, 21. hazardní hraní

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č.j.: 14423/99-22
- Metodický pokyn MŠMT k řešení šikanování ve školách školských zařízeních č.j. 22294/2013-1
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č.j.: 10194/2002 –14
související normy: *Zákon o sociální potřebnosti č. 422/2003 Sb. (novela zákona č. 482/1991 Sb.) – ohlašovací povinnost školy při neomluvených hodinách; Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb. (změny - platné znění od 1.1.2015 – více o ohlašovací povinnosti školy*
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č.j.: 25884/2003-24
související norma: *Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže č. 218/2003 Sb. platné znění od 1.6.2015*
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT Č.j.: 37 014/2005-25
- Aktualizace přílohy Metodická doporučení k primární prevenci č.j. 21 291/2010-28 ze dne 20.12.2017
Přílohy: č.7 Kyberšikana, č.10. Vandalismus, č.11 Záškoláctví